

Powstanie Wielkopolskie

<https://pw.ipn.gov.pl/pwi/form/r7253945944860,NOWAK-Alojzy.html>
18.04.2024, 12:59

NOWAK Alojzy

Osoba

NOWAK Alojzy

Urodzony

1894

Zmarł

1939

Opis

organizator i dowódca oddziałów powstańczych w pow. wrzesińskim, podpułkownik Wojska Polskiego. Ur. 20.06.1894 w Poznaniu, w rodzinie woźnego szkolnego Wawrzyna i Weroniki z Maciejewskich. W 1914 r. ukończył gimnazjum w Krotoszynie. W sierpniu zmobilizowano go do armii niemieckiej. W październiku 1918 r. został mianowany podporucznikiem.

W połowie grudnia wraz z pułkiem przybył do Wrześni, gdzie w konspiracji brał udział w przygotowaniach do powstania. Organizował kompanie w Miłosławiu, Strzałkowie i Wrześni. Od 27 grudnia był dowódcą batalionu wrzesińskiego. Brał udział w zajęciu Witkowa (29 grudnia) i w potyczce pod Zdziechową (30-31

grudnia 1918 r.). Od 8 stycznia 1919 r. dowodził wrzesińską kompanią karabinów maszynowych.

Odnaczył się w walkach o Szubin (11 stycznia 1919 r.). Z 5 na 6 lutego dowodził 4 kompanią jarocińską w tzw. drugiej bitwie rawickiej. W kwietniu 1919 r. wyznaczony został na dowódcę 2 batalionu 4 Pułku Strzelców Wielkopolskich (58 Pułk Piechoty). 24 czerwca 1919 r. mianowany podporucznikiem. W styczniu 1920 r. awansowany na kapitana. W szeregach pułku walczył na froncie wschodnim. Od stycznia 1921 r. w konspiracji na Górnym Śląsku pod pseudonimem „Neugebauer”, jako jeden z czołowych organizatorów III powstania, a następnie dowódca grupy operacyjnej „Północ”. Jego nazwiskiem był nazwany jeden z powstańczych pociągów pancernych. Po ukończeniu kursu doskonalenia w Centrum Wyszkozenia Piechoty w Rembertowie (listopad 1921 r. - luty 1922 r.) ponownie objął dowództwo 2 batalionu 58 Pułku Piechoty. W styczniu 1928 r. awansowany na majora, a w styczniu 1934 r. - na podpułkownika. Od 1938 r. dowódca 13 Pułku Piechoty.

W 1939 r. dowodził tym pułkiem w ciężkich walkach w rejonie Modlina. Poległ 24 września, prowadząc natarcie pułku z rejonu Kazunia na Czosnów i Palmiry. Pochowany na cmentarzu w Kazuniu Polskim, skąd 20 lutego 1952 r. ekshumowany i pochowany na Cmentarzu Powązkowskim. Był odznaczony m.in. Orderem Virtuti Militari V kl., Krzyżem Niepodległości, Krzyżem Walecznych (dwukrotnie), Złotym Krzyżem Zasługi, a pośmiertnie Wielkopolskim Krzyżem Powstańczym. Z małżeństwa z Marią Ganke miał dwóch synów: Lecha i Ludomira.

Bibliografia

B. Polak, Nowak Alojzy (1894-1939), (w:) Słownik biograficzny powstańców wielkopolskich

1918-1919, red. A. Czubiński, B. Polak, Poznań
2002, s. 250-251.

Autor wpisu
Michał Polak